

VIJEĆE ZA FINANCIJSKU STABILNOST

HNB, Hanfa, MF, DAB

IZVJEŠTAJ O RADU VIJEĆA ZA FINANCIJSKU STABILNOST U 2017. GODINI

UVODNE NAPOMENE

U četvrtoj godini rada Vijeće za financijsku stabilnost sudjelovalo je u oblikovanju makroprudencijalne politike Republike Hrvatske, identificiralo je, razmatralo i ocjenjivalo sistemske rizike, osiguravalo suradnju i razmjenu informacija između nadležnih tijela, usklađivalo metodologiju za identifikaciju sistemski važnih financijskih institucija ili struktura, poduzimalo aktivnosti povezane s ispunjavanjem zahtjeva iz preporuka ESRB-a te sudjelovalo u oblikovanju politika povezanih s oporavkom i sanacijom kreditnih institucija i investicijskih društava kao i u oblikovanju sustava osiguranja depozita. Ovaj izvještaj odnosi se na 2017. godinu i navode se najvažniji podaci o Vijeću, njegovim aktivnostima i donesenim zaključcima iz tog razdoblja.

SASTAV VIJEĆA ZA FINANCIJSKU STABILNOST

Vijeće čine predstavnici institucija ključnih za očuvanje financijske stabilnosti u Republici Hrvatskoj, a to su Hrvatska narodna banka (HNB), Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Hanfa), Ministarstvo financija Republike Hrvatske (MF) i Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (DAB).

Predsjednik i član Vijeća po funkciji jest guverner HNB-a Boris Vujčić. Ostali predstavnici HNB-a koji su ponovo imenovani Odlukom Savjeta HNB-a na jednogodišnji mandat bili su: Relja Martić, zamjenik guvernera, Vedran Šošić, viceguverner za poslove iz područja istraživanja i statistike, te Damir Odak, viceguverner za poslove iz područja bonitetne regulative i supervizije.

Predstavnici Hanfe bili su predsjednik Upravnog vijeća Petar-Pierre Matek, po svom položaju, te Mario Radaković, član Upravnog vijeća Hanfe, kojega je na jednogodišnji mandat imenovalo Upravno vijeće Hanfe.

Predstavnik je Ministarstva financija ministar Zdravko Marić, koji je drugi put uza sebe imenovao Hrvoja Radovanića, voditelja Sektora za upravljanje javnim dugom.

Predstavnica DAB-a jest direktorica Marija Hrebac, koja je drugi put uza sebe imenovala Emiliju Nagj, voditeljicu Odjela osiguranja depozita.

RAD VIJEĆA ZA FINACIJSKU STABILNOST

Vijeće se u 2017. godini sastalo dva puta – 15. svibnja i 7. prosinca – te je održalo elektroničku sjednicu 23. svibnja, a raspravljalo je i razmjenjivalo mišljenja o ukupno dvanaest točaka dnevnog reda.

Ključne teme sjednice održane u svibnju bile su ocjena glavnih rizika za financijsku stabilnost u bankarskom i nebankarskom financijskom sektoru Republike Hrvatske, pokazatelji stabilnosti nebankarskoga financijskog tržišta te procjena materijalizacije rizika povezanih s koncernom Agrokor i poslovanjem nebankovnih financijskih posrednika. Članovi Vijeća bili su pobliže upoznati i s rezultatima ispitivanja otpornosti financijskog sustava i problematikom kamatnog rizika te su im bili prezentirani nalazi radne skupine za utvrđivanje javnog interesa za sanaciju određenih banaka.

Na elektroničkoj sjednici Vijeća prihvaćen je Godišnji izvještaj o radu Vijeća u 2016. godini.

Na sjednici održanoj u prosincu članovi Vijeća pobliže su upoznati sa stanjem sistemskih ranjivosti i rizika, pod utjecajem kretanja u gospodarstvu te na tržištu bankovnih i nebankovnih financijskih posrednika. Članovi Vijeća također su bili informirani o recentnim makroprudencijalnim aktivnostima HNB-a i novom ciklusu identifikacije dijela banaka kao ostalih sistemski važnih kreditnih institucija. Vijeće je bilo informirano i o radu neformalne međuinstitucionalne radne skupine oformljene radi prikupljanja podataka o tržištu nekretnina, vezano uz ispunjavanje ESRB-ove preporuke ESRB/2016/14. Na kraju, članovi Vijeća raspravljali su o korištenju takozvanih virtualnih valuta.

U 2017. godini Vijeće nije objavljivalo upozorenja ni preporuke o primjeni odgovarajućih mjera i instrumenata. Objavilo je dva priopćenja u kojima je informiralo javnost o održanim sjednicama, najvažnijim temama i zaključcima provedenih rasprava kao i Izvještaj o radu Vijeća u 2016. godini.

OPĆA OCJENA FINANCIJSKE STABILNOSTI U 2017. GODINI

Povoljna kretanja u domaćem gospodarstvu te u međunarodnom okružju nastavila su pridonositi ublažavanju rizika za financijsku stabilnost u 2017. godini, iako ih naglašene strukturne slabosti hrvatskoga gospodarstva i nadalje čine izraženima.

Realni rast BDP-a od 2,8% u 2017. blago je snižen u odnosu na 2016. godinu (3,2%), a njega su osim dobrih ostvarenja u izvozu robe i rekordnih ostvarenja izvoza turističkih usluga, većim dijelom odredili i daljnji oporavak osobne potrošnje i potrošnje države. Ipak, srednjoročne projekcije upućuju na relativno niske stope potencijalnog rasta u budućnosti. Nastavak snažne fiskalne prilagodbe rezultirao je nastavkom pada udjela duga opće države u BDP-u, a razdužili su se i ostali domaći sektori, zbog čega se znatno smanjio inozemni dug. Takva povoljna kretanja domaćega gospodarstva vrednovala su i agencije Fitch i S&P podigavši kreditni rejting države na prijelazu u 2018. godinu.

Analiza pojedinih sektora domaćega gospodarstva pokazala je da su strukturne ranjivosti ublažene, zbog čega su se i izloženosti cjelokupnog sustava sistemskim rizicima smanjile. Tome su poglavito pridonijela pozitivna makroekonomska kretanja u prošloj godini te povoljnija percepcija rizika države. Međutim, kod nefinancijskog sektora strukturne su ranjivosti – unatoč smanjenju – i nadalje relativno visoke, a projicirane stope potencijalnog rasta niske.

Pozitivna kretanja obilježila su i cikličke ranjivosti. Nastavak smanjivanja kamatnih stopa i porast raspoloživog dohotka zbog poreznih izmjena smanjuju teret otplate dugova i tekuće rizike u sektorima stanovništva i poduzeća te poboljšavaju pokazatelje ranjivosti tih sektora. Sve to utjecalo je da se i stupanj izloženosti rizicima nefinancijskog sektora smanji. Ipak, mogući rast kamata izlaže dio dužnika s promjenjivim kamatnim stopama znatnom riziku porasta anuiteta otplate.

Unatoč negativnim rizicima povezanim s poslovanjem koncerna Agrokor, a koji su obilježili veći dio prethodne godine, cikličke su se ranjivosti sektora nefinancijskih poduzeća smanjile. Naime, zahvaljujući stabilizaciji poslovanja koncerna, opasnost od prelijevanja krize na vjerovnike i dobavljače znatno je manja, a na taj su način smanjeni i povezani rizici.

Rizici sektora stanovništva smanjeni su zahvaljujući nastavku procesa razduživanja, kojemu je osim oporavka gospodarstva i zaposlenosti pomoglo i izmijenjeno oporezivanje dohotka. Uz spomenute povoljne trendove financijska imovina ovog sektora nastavila se povećavati, ali je produženo razdoblje niskih kamatnih stopa djelovalo na promjene u njezinoj strukturi. Tako je uz blagi rast ulaganja u investicijske fondove sve više depozita ovog sektora položeno na vrlo kratke rokove u obliku kunskih depozita po transakcijskim računima. Ta je promjena poduprla rast udjela kunskoga kreditiranja (ponajviše s fiksnom kamatnom stopom), ali je donijela i neke nove rizike za bankarski sektor. Ponajprije se to odnosi na ročnu neusklađenost, dok recentni rast udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom (koji smanjuje ranjivosti sektora kućanstava i poduzeća zbog smanjenja njihove izloženosti valutnom i kamatnom riziku) istodobno povećava izloženost banaka kamatnom riziku.

Bankarski je sektor u 2017. ostao stabilan i visoko kapitaliziran, što pozitivno djeluje na izloženost financijskog sustava sistemskom riziku. Materijalizirani rizici povezani s koncernom Agrokor prepoznati su te djelomično pokriveni ispravcima vrijednosti, čime se smanjio intenzitet mogućega dodatnog utjecaja restrukturiranja koncerna na bilance banaka. Testiranje otpornosti kreditnih institucija na stres i nadalje pokazuje kako je bankovni sustav i dalje sposoban podnijeti malo vjerojatne, ali moguće šokove čak i u situaciji znatnog otpisa plasmana koncernu Agrokor. Otpornost sustava, među ostalim, rezultat je kontinuiranog nadzora poslovanja banaka od strane HNB-a, kao i prikladnih kapitalnih zaštita u proteklom razdoblju.

Zbivanja oko koncerna Agrokor utjecala su i na poslovanje subjekata nadzora Hanfe. Prvo je bitno naglasiti kako nema velike izloženosti obveznih mirovinskih fondova. Nadalje, zbog mogućnosti otpisa ulaganja u društva iz koncerna Agrokor, kod nekih društava za osiguranje postoji vjerojatnost smanjenja omjera pokrivenosti potrebnoga solventnoga i minimalnoga potrebnoga kapitala. U području faktoringa upitan je kontinuitet poslovanja nekih faktoring društava. Ulaganja investicijskih fondova općenito su diversificirana, iako je u ograničenom broju slučajeva utvrđena neprimjerena izloženost fondova društvima iz koncerna Agrokor, ali bez utjecaja na financijsku stabilnost.

U nastavku se daje pregled opće ocjene stanja u nebankovnom financijskom sustavu u 2017.

Portfelji obveznih mirovinskih fondova i nadalje su konzervativni i slabije diversificirani te značajno izloženi državnim vrijednosnicama (dominantno Republike Hrvatske). Sve kategorije mirovinskih fondova ostvarile su u 2017. godini pozitivne prinose, a u njihovu poslovanju nisu se materijalizirali značajni rizici.

Vrijednost imovine investicijskih fondova blago je porasla u 2017. godini (za oko 4%), a zbog pada kamatnih stopa došlo je do prelijevanja dijela depozita iz banaka u obvezničke fondove. U ukupnoj strukturi ulaganja i nadalje dominiraju novčani fondovi, no zbog spomenutoga općeg pada kamatnih stopa bio je primjetan i rast udjela obvezničkih fondova u ukupnoj imovini. U području lizinga nisu primijećeni sistemski rizici, a u području faktoringa realiziran je rizik izloženosti prema koncernu Agrokor.

Kod poslovanja investicijskih društava, trgovanje za vlastiti račun i nadalje je slabije razvijeno, a vidljiv je porast vrijednosti imovine pod skrbništvom, i to zbog povećanja broja klijenata te dodatno pohranjene imovine već postojećih klijenata. Zbog zasićenosti tržišta te važnih regulatornih zahtjeva, ne očekuje se porast broja investicijskih društava. Nadalje, korištenje poluga i izvedenica na tržištu i nadalje je nisko razvijeno, pa stoga ne predstavlja rizik za financijsku stabilnost.

MJERE MAKROPRUDENCIJALNE POLITIKE U 2017.

a) Makroprudencijalne aktivnosti HNB-a

Zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik

Na temelju Zakona o kreditnim institucijama (NN, br. 159/2013., 19/2015., 102/2015. i 15/2018.; u nastavku teksta: Zakon o kreditnim institucijama) i Odluke o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik (NN, br. 61/2014.) Hrvatska narodna banka u 2017. godini preispitala je obvezu održavanja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik. Uzimajući u obzir mogućnost postojanja regulatorne arbitraže, HNB je u kolovozu 2017. godine donio novu Odluku o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik (NN, br. 78/2017.). Ovom je Odlukom izmijenjen način utvrđivanja dviju podgrupa na koje se primjenjuje zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik, dok su visina dviju prethodno utvrđenih stopa (1,5% i 3%) te njihova primjena na sve izloženosti ostale nepromijenjene. Navedene podgrupe utvrđuju se izračunom pokazatelja prosječnoga trogodišnjeg udjela imovine kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija u ukupnoj imovini nacionalnoga financijskog sektora¹ (ovisno o tome je li pokazatelj veći ili manji od 5%), dok su prethodnom odlukom podgrupe bile determinirane udjelom imovine banke u ukupnoj imovini svih kreditnih institucija (ovisno o tome je li tržišni udio veći ili manji od 5%). Nova se Odluka zasniva na ocjeni elemenata financijske stabilnosti i rizika prisutnih u gospodarstvu koja upućuje na to da su strukturne ranjivosti domaćega gospodarstva i nadalje prisutne, a proizlaze ponajprije iz visoke razine inozemnoga i javnog duga, ali i relativno visoke stope nezaposlenosti te zaduženosti domaćega privatnog sektora u odnosu na novije države članice EU-a. Istodobno se visoka koncentracija financijskog sustava nastavila povećavati i u 2016. godini, dok je na tržištu nekretnina i nadalje zabilježena niska likvidnost. S obzirom na sve navedeno, smatra se da i nadalje postoji potreba održavanja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik.

Zaštitni sloj za ostale sistemski važne kreditne institucije

HNB je u skladu s europskom i domaćom regulativom od početka 2016. godine propisao obvezu izdvajanja zaštitnog sloja kapitala za ostale sistemski važne kreditne institucije (OSV institucije). U 2017. godini devet prethodno utvrđenih OSV institucija² nastavilo je održavati ranije utvrđenu obvezu izdvajanja zaštitnog sloja kapitala za OSV institucije. Prema odredbama Zakona o kreditnim institucijama one su i nadalje dužne održavati stopu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik odnosno stopu zaštitnog sloja za OSV institucije, ovisno o tome koja je veća. S obzirom na to da je stopa zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik u 2017. bila

---

¹ Nacionalni financijski sektor uključuje druge monetarne financijske institucije, odnosno kreditne institucije (banke, štedne banke i stambene štedionice) i novčane fondove.

² Zagrebačka banka d.d., Zagreb (2,0%), Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka (2,0%), Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb (2,0%), Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb (2,0%), Sociétés Générale-Splitska banka d.d., Split (2,0%), Addiko Bank d.d., Zagreb (2,0%), Sberbank d.d., Zagreb (0,2%), Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb (0,2%) i OTP banka Hrvatska d.d., Zagreb (0,2%).

veća, primjenjivala se ona. Krajem 2017. HNB je započeo s redovitim godišnjim postupkom preispitivanja OSV institucija, čiji su rezultati objavljeni u 2018.

Protuciklički zaštitni sloj kapitala

Hrvatska narodna banka preispitala je u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama u 2017. godini za svako tromjesečje pokazatelje evolucije sistemskih rizika cikličke prirode radi procjene visine stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala. Protuciklički zaštitni sloj kapitala u primjeni je od 1. siječnja 2015. na temelju Odluke o stopi protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala (NN, br. 9/2015.). Pritom je riječ o varijabilnom zahtjevu za kapital koji ovisi o cikličkoj komponenti relativnog jaza zaduženosti privatnog sektora (omjer kredita odobrenih stanovništvu i poduzećima i agregatnog dohotka). Tromjesečna analitička ocjena pokazatelja sistemskih rizika cikličke prirode pokazala je da je unatoč dinamiziranju gospodarske aktivnosti i nadalje prisutna slaba kreditna aktivnost. U skladu s navedenim, HNB je objavio da će se i nadalje zadržati stopa protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala od 0%.

Osim toga, u skladu s Preporukom ESRB/2015/1 od 11. prosinca 2015. o priznavanju i određivanju stopa protucikličkoga zaštitnog sloja za izloženosti prema trećim zemljama HNB je u lipnju 2017. proveo utvrđivanje materijalno značajne izloženosti u trećim zemljama (države izvan EU-a). Ovim je procesom kao materijalno značajna treća zemlja za Hrvatsku identificirana Bosna i Hercegovina. Dodatno, provedena analiza upućuje na to da, iako je u Bosni i Hercegovini ostvareno umjereno povećanje kreditne aktivnosti, trenutno ne postoji potencijalni ciklički pritisak koji bi zahtijevao povećani stupanj opreza s hrvatskoga regulatornoga gledišta, odnosno određivanje stope protucikličkoga zaštitnog sloja za izloženosti prema BIH.

Načelo uzajamnog priznavanja mjera

Preporuka o procjeni prekograničnih učinaka mjera makrobonitetne politike i o dobrovoljnoj uzajamnosti za mjere makrobonitetne politike (ESRB/2015/2), koju je ESRB donio u prosincu 2015. godine, trebala bi osigurati da se sve mjere makrobonitetne politike, koje se zasnivaju na izloženosti i koje se primjenjuju u jednoj državi članici, uzajamno primjenjuju u drugim državama članicama te potaknuti države članice na procjenu prekograničnih učinaka mjera makrobonitetne politike koje primjenjuju. Hrvatska narodna banka je odredbe Preporuke ESRB/2015/2 implementirala u zakonodavni okvir donošenjem Odluke o postupku priznavanja mjera makrobonitetne politike koje su donijela odgovarajuća tijela drugih država članica Europske unije i postupku procjene prekograničnih učinaka mjera makrobonitetne politike (NN, br. 60/2017.).

U ožujku 2016. mjeru koju je implementirala središnja banka Belgije ESRB je uvrstio na popis mjera makrobonitetne politike za koje se preporučuje uzajamna primjena (ESRB/2016/3). U Belgiji je uveden dodatni ponder rizika od pet postotnih bodova za izloženosti kreditnih institucija koje primjenjuju pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (IRB), i to za hipotekarne kredite dane belgijskim građanima za nekretnine na području Belgije. HNB je 26.

srpnja 2017. objavio odluku u kojoj priznaje i propisuje uzajamnu primjenu dodatnog pondera rizika od pet postotnih bodova na izloženosti IRB kreditnih institucija, na osnovi odobrenih kredita osiguranih hipotekom na nekretnini koja se nalazi u Belgiji. Na kreditne institucije primjenjuje se izuzeće (*de minimis*) od ove mjere ako im izloženosti ponderirane rizikom za kreditni rizik prema belgijskom hipotekarnom tržištu ne prelaze 2% udjela u portfelju po IRB pristupu.

U lipnju 2016. na zahtjev središnje banke Estonije za uzajamnu primjenu prihvaćene stope zaštitnog sloja za sistemski rizik ESRB je odlučio uključiti i estonsku mjeru u popis mjera makroprudencijalne politike za koje se preporučuje uzajamna primjena (ESRB/2016/4). Estonska se mjera sastoji od jednopostotne stope zaštitnog sloja za sistemski rizik koja se primjenjuje na domaće izloženosti svih kreditnih institucija koje imaju odobrenje za rad u Estoniji. HNB je 26. srpnja 2017. objavio odluku u kojoj priznaje i propisuje uzajamnu primjenu jednopostotne stope zaštitnog sloja za sistemski rizik na izloženosti u Estoniji. Ipak, uzevši u obzir da se u Hrvatskoj zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik primjenjuje na sve (domaće i inozemne) izloženosti kreditnih institucija, ova se odluka efektivno neće primjenjivati.

Ostale mjere makroprudencijalnoga karaktera

U rujnu 2017. HNB je predstavio neobvezujuće mjere kojima je cilj ublažavanje kamatnog rizika u sektoru kućanstava i kamatno induciranoga kreditnog rizika u portfeljima banaka. Pozivajući se na Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci (NN, br. 75/2008. i 54/2013.) HNB je donio tako Preporuku za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika pri dugoročnom kreditiranju potrošača. Tom se Preporukom kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača preporučuje postupanje kojim se ublažava rizik povezan s mogućim rastom kamatnih stopa. Preporuka ima šest dijelova koji su usmjereni na povećavanje transparentnosti u informacijama koje se izlažu potrošačima kako bi potrošač lakše sagledao troškove i koristi od fiksiranja kamatne stope te na pružanje mogućnosti zamjene kredita s promjenjivom kamatnom stopom onima s fiksnom. Osim što se Preporukom potiče širenje ponude kredita s fiksnim kamatnim stopama za novoodobrene kredite, usmjerena je na kredite u otplati s preostalim dospijecem dužim od sedam godina.

Usporedno s preporukom, HNB je predstavio i Informativnu listu ponude kredita potrošačima. Lista donosi sustavan i pretraživ pregled osnovnih podataka o uvjetima pod kojima banke odobravaju kredite. Lista je dostupna na internetskoj stranici HNB-a, ali i kao aplikacija za mobilne telefone pod nazivom mHNB.

Osim toga, HNB je olakšao pristup povoljnom kunkskom financiranju banaka izmjenama regulatornog okvira za operacije monetarne politike. Odlukom o provođenju monetarne politike Hrvatske narodne banke (NN, br. 94/2017.) središnja banka svoj monetarni instrumentarij i njegovo korištenje čini fleksibilnijim i dostupnijim te bankama omogućuje još povoljnije financiranje na duži rok. Odluka, naime, predviđa stvaranje skupa prihvatljivoga kolateralna za sve kreditne operacije središnje banke, čime se otvara mogućnost korištenja kratkoročnih vrijednosnih papira za dugoročne operacije HNB-a.

b) Hanfine aktivnosti

Tijekom 2017. Hanfa je bila uključena u izradu zakona iz svoje nadležnosti, a čije se donošenje očekuje u 2018. godini. Riječ je o Zakonu o tržištu kapitala, Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, Zakonu o alternativnim investicijskim fondovima te zakonima iz područja mirovinskog sustava, a Hanfa je intenzivno pratila i donošenje propisa na razini EU-a koji imaju ili bi mogli imati utjecaj na nebankarski financijski sektor.

Pojačan je bio nadzor mirovinskih fondova zbog njihove veličine i važnosti za cjelokupan financijski sustav, a Hanfa je kontinuirano nadzirala i poslovanje ostalih subjekata nadzora. Poseban naglasak je stavljen na praćenje aktivnosti subjekata nadzora u kontekstu zbivanja vezanih uz koncern Agrokor. Hanfa je sudjelovala i u oblikovanju politika vezanih uz oporavak i sanaciju investicijskih društava.

c) Usklađivanje s preporukama i smjernicama ESRB-a i EBA-e

Na Vijeću je i u 2017. bila izložena problematika implementacije i usklađivanja sa sljedećim preporukama i smjernicama ESRB-a i EBA-e kojima se koordiniraju mjere makroprudencijalne politike u EU-u.

Preporuka o privremenim ciljevima i instrumentima makroprudencijalne politike (ESRB/2013/1)

Zadatak Preporuke o privremenim ciljevima i instrumentima makroprudencijalne politike ESRB-a iz travnja 2013. jest povećati učinkovitost u postizanju krajnjih ciljeva makroprudencijalne politike, a to su smanjenje sistemskog rizika i jačanje otpornosti financijskog sustava u cjelini. U veljači 2017. objavljen je izvještaj o usklađenosti djelovanja zemalja članica Europske unije po Preporuci ESRB/2013/1 o privremenim ciljevima i instrumentima makroprudencijalne politike u kojemu je ocijenjena razina provedbe navedene Preporuke država članica EU-a i Europske komisije. U izvještaju je istaknuto da je prema ukupnoj ocjeni Hrvatska u potpunosti usklađena s promatranim odredbama Preporuke ESRB/2013/1. Istaknuto je da je Hrvatska u potpunosti implementirala odredbe Preporuke u dijelu A (definiranje privremenih ciljeva makroprudencijalne politike) i B (izbor makroprudencijalnih instrumenata), dok su se u primjeni dijela C (strategija makroprudencijalne politike) u velikoj mjeri slijedile odredbe Preporuke. Naime, još nije uspostavljena izravna veza između privremenih ciljeva i specifičnih instrumenata makroprudencijalne politike.

Preporuka o financiranju kreditnih institucija (ESRB/2012/2)

U prosincu 2012. ESRB je izdao Preporuku o financiranju kreditnih institucija s ciljem poticanja održive strukture financiranja kreditnih institucija te pružanja smjernica nacionalnim makroprudencijalnim tijelima i Europskom nadzornom tijelu za bankarstvo (EBA) kako to provesti

i na taj način smanjiti potencijalne sistemske rizike. Preporuka ESRB/2012/2 izmijenjena je nekoliko puta kako bi se osigurala učinkovita primjena u zemljama članicama EU-a. U ožujku 2017. ESRB je objavio izvještaj o usklađenosti djelovanja zemalja članica Europske unije po Preporuci ESRB/2012/2 o financiranju kreditnih institucija. U izvještaju je ocijenjeno da je Hrvatska prema ukupnoj ocjeni u potpunosti usklađena s odredbama Preporuke ESRB/2012/2. Gledajući pojedinačne dijelove Preporuke, Hrvatska je u potpunosti provela odredbe iz dijela A (praćenje i ocjenjivanje rizika izvora financiranja kreditnih institucija i upravljanje njime) i C (praćenje opterećenosti imovine kreditnih institucija), te u velikoj mjeri odredbe dijela B (upravljanje kreditnih institucija rizikom opterećenosti imovine), dok je za odredbe iz dijela E (pokrivene obveznice i drugi instrumenti koji utječu na opterećenost imovine) navedeno detaljno objašnjenje zašto nisu poduzete aktivnosti. Dio D (transparentnost tržišta o opterećenosti imovine) Preporuke odnosi se na EBA-u, pa nije razmatran za pojedinačne zemlje.

Smjernice o kriterijima za utvrđivanje uvjeta za primjenu članka 131. stavka 3. Direktive 2013/36/EU u vezi s procjenom OSV institucija (EBA/GL/2014/10; u nastavku teksta: Smjernice)

U studenome 2017. EBA je objavila rezultate stručne procjene o usklađenosti djelovanja zemalja članica Europske unije po Smjernicama pri identificiranju OSV institucija. Relevantna tijela zemalja članica početkom 2017. primila su upitnik i trebala isporučiti EBA-i odgovore, a pritom je analizom obuhvaćeno razdoblje identifikacije OSV institucija u 2016. godini na podacima za 2015. godinu. U izvještaju je istaknuto da je HNB kao relevantno tijelo za utvrđivanje OSV kreditnih institucija u Republici Hrvatskoj i prema samoprocjeni i prema stručnoj procjeni u potpunosti ili u velikoj mjeri tijekom procesa identifikacije slijedio Smjernice EBA-e.

Preporuka o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama (ESRB 2016/14)

Članove neformalne radne skupine za prikupljanje podataka o tržištu nekretnina vezanih uz ispunjavanje zahtjeva iz Preporuke Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB/2016/14) čine po dva predstavnika Hanfe, HNB-a i MF-a. Radna skupina održala je krajem 2017. dva sastanka. Na prvom su sastanku članovi detaljno upoznati sa značenjem i sadržajem Preporuke i manjkavostima nacionalno raspoložive statističke podloge tržišta nekretnina, a na drugom sastanku predstavnik Državnog zavoda za statistiku iznio je probleme praćenja tržišta nekretnina s aspekta te institucije te su predstavnici Hanfe izložili svoja zapažanja o izloženosti subjekata pod njihovim nadzorom na tržištu nekretnina.

OSTALO

Članovi Vijeća su na sjednici održanoj u prosincu 2017. raspravljali i osvrnuli se na korištenje takozvanih virtualnih valuta. Nakon rasprave zaključeno je da osobe koje se odluče na ulaganje u navedene proizvode same u cijelosti snose rizik gubitka te bi se prije odluke o ulaganju iz pouzdanih i provjerenih izvora trebale detaljno informirati o mogućim rizicima kupovanja, trgovanja i korištenja takozvanih virtualnih valuta, o čemu je javnost informirana u [Priopćenju](#) s devete sjednice Vijeća za financijsku stabilnost (www.vfs.hr).

PREDSJEDNIK VIJEĆA
ZA FINACIJSKU STABILNOST
GUVERNER
HRVATSKE NARODNE BANKE

Boris Vujčić

Zagreb, 22. svibnja 2018.

Dodaci Izvještaju

Tablica 1. Pregled makroprudencijalnih mjera po zemljama članicama Europske unije

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IS	IT	LT	LU	LV	MT	NL	NO	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK		
Zaštitni sloj kapitala i likvidnosti																																
ZS (ok)			x	x	x		x	x		x			x			x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x		
ZS (pck)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
ZS (gsv)						x			x		x																					
ZS (osv)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
ZS (ssr)	x		x		x		x	x					x	x		x								x	x	x		x	x	x		
Ornjeri likvidnosti			x											x											x	x			x			
Limiti za prudencijalne ornjere																																
DSTI				x				x																		x		x		x	x	
LTD																														x		
LTI																x																x
LTV				x	x		x	x		x				x	x	x					x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	
Amortizacija kredita																																
Dospjeće kredita									x																							
Ostale mjere																																
Stup 2		x		x																												
Ponderi rizika		x								x			x		x																	
LGD																																
Testiranje osjetljivosti/otpornosti na stres				x	x																											
Ostalo	x		x		x		x								x	x																

Napomena: Tablica je sastavljena na osnovi informacija dostupnih HNB-u. Navedene su mjere koje su u skladu s europskom regulativom, odnosno Uredbom (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (CRR) te Direktivom 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima (CRD IV). Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju.

Izvori: ESRB; HNB; notifikacije središnjih banaka i internetske stranice središnjih banaka zaključno s 31. prosincem 2017.

Tablica 2. Provedba makroprudencijalne politike i pregled makroprudencijalnih mjera u Hrvatskoj u 2017.

Mjera	Godina uvođenja	Primarni cilj	Opis	Temelj za standardne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije	Učestalost revizije
Makroprudencijalne mjere predviđene CRD-om IV i CRR-om koje provodi tijelo nadležno za provedbu makroprudencijalne politike						
ZS (pck)	2015.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1 i provedbom Preporuke ESRB/2014/1	Stopa ZS (pck) 0%	CRD, čl. 136.	1. 1. 2016.	Tromjesečno tijekom 2017.
ZS (ssr)	2017.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Visina dviju stopa ZS (ssr) (1,5% i 3%) i primjena na sve izloženosti ostaju nepromijenjene. Odlukom (NN, br. 78/2017.) izmijenjen je način utvrđivanja dviju podgrupa na koje se ZS (ssr) primjenjuje. Podgrupe se utvrđuju izračunom pokazatelja prosječnoga trogodišnjeg udjela imovine kreditne institucije ili grupe kreditnih institucija u ukupnoj imovini nacionalnoga financijskog sektora (pokazatelj < 5%, pokazatelj > 5%).	CRD, čl. 133.	17. 8. 2017.	Najmanje jednom u dvije godine
Ostale mjere i aktivnosti politike koje provode tijela nadležna za makroprudencijalnu politiku, a koje su važne za tu politiku						
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2017.	Podizanje svijesti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1 i poticanje cjenovne konkurencije u bankovnom sustavu	Informativna lista ponude kredita potrošačima, dostupna na mrežnim stranicama HNB-a, donosi sustavan i pretraživ pregled podataka o uvjetima pod kojima banke odobravaju kredite. Informativnom su listom standardne informacije dostupne potrošaču proširene informacijama o kamatnim stopama.		14. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Strukturne operacije	2017.		Cilj je strukturnih operacija na tržištu osigurati bankama dugoročne izvore kunske likvidnosti. Odlukom o provođenju monetarne politike Hrvatske narodne banke (NN, br. 94/2017.) predviđa se stvaranje skupa prihvatljivoga kolaterala za sve kreditne operacije središnje banke, uključujući strukturne operacije, čime se otvara mogućnost korištenja kratkoročnih vrijednosnih papira za dugoročne operacije HNB-a.		20. 9. 2017.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2017.	Ublažavanje kamatnog rizika u sektoru kućanstava i kamatno induciranoga kreditnog rizika u portfeljima banaka i poticanje konkurencije proizvodima u bankovnom sustavu	HNB donosi Preporuku za ublažavanje kamatnoga i kamatno induciranoga kreditnog rizika pri dugoročnom kreditiranju potrošača kojom se kreditnim institucijama koje pružaju usluge kreditiranja potrošača preporučuje da svoju paletu kreditnih proizvoda prošire kreditima s fiksnom kamatnom stopom, uz minimiziranje popratnih troškova za potrošače.		26. 9. 2017.	Diskrecijska odluka

Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju.

Izvor: HNB

Popis kratica korištenih u dodacima Izvještaju

CHF	švicarski franak
CRD IV	Direktiva 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima
CRR	Uredba (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva
čl.	članak
d.d.	dioničko društvo
DSTI	pokrivenost otplata duga prihodima (engl. <i>debt-service-to-income ratio</i>)
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike
EU	Europska unija
HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	kuna
	ponderi rizika i gubitak zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>loss-given-default</i>)
LGT	
LTD	pokrivenost kredita depozitima (engl. <i>loan-to deposit-ratio</i>)
LTI	pokrivenost kredita prihodima (engl. <i>loan-to income-ratio</i>)
LTV	pokrivenost kredita vrijednošću kolaterala (engl. <i>loan-to value-ratio</i>)
ZS (gsv)	zaštitni sloj za globalne sistemske važne institucije (engl. <i>global systemically important institution buffer</i>)
ZS (ok)	zaštitni sloj za očuvanje kapitala (engl. <i>capital conservation buffer</i>)
	zaštitni sloj za ostale sistemske važne institucije (engl. <i>other systemically important institutions buffer</i>)
ZS (osv)	
ZS (pck)	protuciklički zaštitni sloj (engl. <i>countercyclical capital buffer</i>)
ZS (ssr)	zaštitni sloj za strukturni sistemske rizik (engl. <i>structural systemic risk buffer</i>)

Dvoslovne oznake za zemlje

AT	Austrija	IT	Italija
BE	Belgija	LT	Litva
BG	Bugarska	LV	Letonija
CY	Cipar	LU	Luksemburg
CZ	Češka	MT	Malta
DE	Njemačka	NL	Nizozemska
DK	Danska	NO	Norveška
EE	Estonija	PL	Poljska
ES	Španjolska	PT	Portugal
FR	Francuska	RO	Rumunjska
GR	Grčka	SE	Švedska
HR	Hrvatska	SI	Slovenija
HU	Mađarska	SK	Slovačka
IE	Irska	UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
IS	Island		